

**ATATÜRK YÜKSEK KURUMU
ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ BAŞKANLIĞI**

**TÜRK KÜLTÜRÜNDE
KARAKEÇİLİLER
ULUSLARARASI BİLGİ ŞÖLENİ
BİLDİRİLERİ
(3 Haziran 1999-Şanlıurfa)**

Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları

ATATÜRK YÜKSEK KURUMU
Atatürk Kültür Merkezi Yayını: 201
Kongre ve Sempozyum Bildirileri Dizisi : 16

*Türk Kültüründe
Karakeçililer
Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri*
Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, 1999
Birinci baskı, Ankara 1999
ISBN : 975-16-1220-9
İLESAM : 99.16.Y.0143-195

Kapak Tasarımı
Halit Ataseven

Kapak Resmi
Suyla Yeniden Doğan Kent: Şanlıurfa adlı kitaptan
(Garanti Leasing, Bizim İller-II, Creative Ltd. Şti. Yayını)

Dizgi-Baskı
Dumat Ofset 232 09 05

Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı
G.M.K. Bulvarı 133, 06570 Maltepe-ANKARA
Tel: (0312) 231 23 48 - 232 22 57
Belgegeçer : 232 43 21

TÜRKMEN DÜNYASINDA KARŞILAŞTIRMALI HALK İNANÇLARI ÇERÇEVESİNDE KARAKEÇİLİ TÜRKMENLERİ

Yaşar KALAFAT*

Bizim karşılaştırmalı Türk halk inançları çalışmalarında Türkmen ve bu meyanda Karakeçili Türkmenleri halk inançlarına dair tesbitlerimiz oldu. Ancak özellikle Karakeçililer arasında bu konuda alan çalışmamız olmadı. Biz bu bildirimizde, karşılaştırmalı halk inançları çalışmalarında metot meselesi üzerinde dururken, iki hususa daha yer vereceğiz. Bunlardan birincisi, hâlen baskıda bulunan *Türk Dünyası Karşılaştırmalı Türkmen Halk İnançları* isimli çalışmamız münasebeti ile Afganistan, Özbekistan, Türkmenistan, Nahçıvan, Kafkasya, İran, Irak, Suriye, Anadolu ve Makedonya Türkmenlerini anlatırken, Karakeçililere dair yaptığım açıklamaları özetlemek ve diğeri de, evvelce yaptığım tesbitlere ilâve olmak üzere bu bildiri için hazırladığım bazı inanç kodlarını Karakeçili Türkmenlerini merkeze alarak belirtmektir.

Biz Türk halk inançlarını karşılaştırmalı olarak çalışmaya ilk defa *Doğu Anadolu'da Eski Türk İnançlarının İzleri* isimli kitabımızda başladık. Bu ve diğer çalışmalarımızda, hocamız Dursun Yıldırım'ın geliştirerek, halk bilimi araştırmalarına uyarladığı metodu uyarladık. Buna göre, hayatın muhtelif safhalarındaki inanç ve uygulama tesbitleri Anadolu'nun benzerleri ile karşılaştırılıp, Türk Dünyasının geçmişte ve günümüzdeki benzerleri arasındaki yeri tesbit edilmeye çalışılıyordu. Tabii olarak, Söğüt ve Siverek'ten de örneklemeler yapılıyordu. Türk-Türkmen halk inançları karşılaştırmalı tesbiti çalışmalarımızın ikincisi Makedonya'dan oldu. Bu çalışmamızı *Makedonya Türkleri, Türkmenler, Torbeşler/Türkbaşlar, Çenkeriler ve Yörükler Arasında Yaşayan Halk İnançları* isimli kitapçık kapsamında yayınladık.

Daha sonra ilkin, *Kuzey Afganistan Türkleri (Özbekler-Türkmenler-Hazarlar, Aşarlar ve Kazaklar Karşılaştırmalı Halk İnançları*, daha sonra da, Uluğ Türkistan'ın Türkmenistan, Özbekistan gibi kesimleri ile ilgili *Türk-Türkmen Karşılaştırmalı Türk Halk İnançları* ve Suriye'den *Karşılaştırmalı Bayır-Bucak-Türkmen Halk İnançları* isimli çalışmalarımız izledi. Daha sonra, Kafkasya Türkmenlerine dair tesbit ve yayınlarmız oldu. Bütün bunlarda, Karakeçili Türkmenleri halk inançları da yer aldılar.

Bildirimizin giriş bölümünde çalışmalarımıza geniş yer verişimizin sebebi, etnoloji, etimoloji ve etnografya konulu çalışmalar karşılaştırmalı yapılmaz ise, yerel olmaya ve mahallî milliyetçiliğe yol açabilir. Bizim amacımız, Karakeçililiğin, Türkmenliğin içerisindeki yerini belirlemek ve Türkmenliği Türklüğün içerisindeki makamına oturmaktır. Rejijonalizme geçit verilmemeli, aksi takdirde millet olma

* Dr., Araştırmacı-Yazar, Ankara-TÜRKİYE.

aşamasına gelmiş olan toplumumuzu tekrar aşiretleştirme hatasına düşülebilir.

Ben Söğüt'de birkaç defa bulunma imkânı elde ettim. Ancak alana bizzat inemedim. Urfa yöresini de iyi biliyorum. Ancak Siverek'de halkla gerçek anlamda temasım olmadı. Yayınlarımdan bir set oluşturup, sempozyum yönetimi için getirdim. Bu seyahatle inşaallah az da olsa malzeme derleme imkânı da buluruz.

Karakeçililerde (Kuzeybatı Anadolu'da), kırkı karışan çocuklardan **kırk bastığı** için gerileyen çocuğa "**yeşit**" denir. Böyle hâllerde iki çocuğun ailelerinin bütün fertleri ellerini bir suda yıkarlar. Bu su bir ibrîğa konur. Bu su, içerisinde tarihî kılıçların bulunduğu türbeye götürülür. Getirilen su "**kılıçtan geçirme**" uygulamasına tâbi olur. Basılan çocuk türbeyi dolandırılır. Kılıçtan geçirilmiş su ile basılmış çocuk yıkanır. Sonra çocuk bu suyu içer. Çocuk türbede bir süre tutulur, bu süre zarfında çocuk uyur ise, çocuğun öleceğine, uyumaz ise, kurtulacağına inanılır.

Doğum esnasında zorluk çeken kadınlara "**okunmuş su**" içirilir. Böylece doğumun daha kolay olacağına inanılır.

Karakeçi Türkmenlerinde suya hürmet vardır. Çocuklar suya çiş ettirilmezler. "**Ortalıkta cin-peri dolaşır**" inancı vardır. Bir yerde cin olduğu ve çocuklara zarar verdiğine kanaat getirilir ise, bir tabakta **yedi cins yiyecek**le şerbet yapılır, çocuğun korktuğu yere dökülür. Böyle hâllerde çocuğun korktuğu yere "**cin-peri erişti**" denir. Şerbeti ilgili yere dökecek kimsenin korkan çocuğun akrabası olmaması gerekmektedir. Ayrıca şerbeti döktükten sonra arkasına bakmadan olay yerinden ayrılması gerekeceği inancı vardır. Anadolu'nun diğer kesimlerinde, korkan ve karanlıkta düşen çocuğun korktuğu ve düştüğü yere **şeker şerbeti** dökülür ve korkan çocuğa içirilir. **Nefesi kuvvetli kimseler** yakınlarını okuyarak tedavi etmek isteyince akrabalık faktörünün nefesin tesirini engelleyeceğine inanılır. Ayrıca, türbelere, mezarlıktan, ulu kişilerin makamlarından çıkılırken, bunlara **sırt** dönülmez.

Kuzeybatı Karakeçililerinde, sünnetde düğün yapılır. Düğünden bir-iki gün önce mevlüt okutulur. **Sünnetin kesilen parçası** saklanılır.

Kuzeybatı Anadolu Karakeçililerinde, sabahleyin güneş doğmadan genç kızların kısmetinin açılması için pınardan iki bardak su alınır, eve getirilir, bekâr kızlara içirilir, evde bulundurulur. Nahçıvan'da, Nevruz günü güneş doğmadan eve getirilen suya "**ham su**" denilir. Bu su evin dört köşesine bereket için serpilir, hastalara tedavi, bekârlara kısmeti açılması için içirilir.

Türkiye genelinde, bu arada Kuzeybatı Anadolu Karakeçilileri ve Safranbolu yöresinde, ere verilecek kızın kanaatini ailesi öğrenmeden karar vermez. Çocuğu olmayan veya erkek çocuk doğurmayan gelin horlanmaz. Bebeği olmayan geline muska yapılır, gelin, hocaya ve türbelere götürülür. Türbeye daha ziyâde **Cuma** günün

gidilir. Erkek çocuk isteyen, türbede **koç** keser, kız çocuğu isteyen ise, **koyun** keser. Kesilen hayvanın etinden gelin ve ailesi de yerler. Türbede namaz kılınır.

Kuzeybatı yöresi Türkmenlerinde, Safranbolu'da, **kına gecesi** sadece kızlar biraraya gelirler. Bindallı giyer, başlarını kırmızı bir örtü ile örterler. Bu gecelerde bir oğlan annesi kızlardan birini gözüne kestirir, bu kızın üzerine yazma türünden bir örtü atar. Bu uygulama o kızın sahiplenildiği anlamına gelir. Gelin adayı bu uygulamayı benimserse, oğlan evi gelip kız evini arayınca kadar o örtüyü saklar, kızın gönlü yok ise, ertesi gün örtüyü oğlana gönderir. Bazen de nişanlı kızlara kayınvalidesi bir örtü atar. Bunun anlamı "**bu kızın sahibi var**" demektir.

Türk halk inançlarında, "**baş bağı**", "**başı bağlı olmak**" önemli bir husustur. Baş örtüsü bir hanımın iffetidir. Baş örtüsünü düşmanın ayağına atan bir kadın onu en hassas silâhi ile engellemiş olur.

Kınadan önce, **yedi** kadın ve kız abdest alıp, namaz kılarlar. Tabareke ve Amme okurlar. Ortaya bir **post** serilir. Bu posta gelin **mazlum** olması için oturtulur. Gelinin eline ve ayağına kına yakılır. Buradan gelin yatağa yatırılır. Ayrıca askere gidene de **kına** yakılır. Bu gece iki **asker** adayı için birarada eğlence düzenlenir.

Biz, Urfa bölgesi Karakeçililerinden düğün tekerlemesi henüz yapamadık, ancak Kuzeybatı Anadolu Türkmenleri için Kâmil Şen'den yaptığımız bazı tesbitleri aktarmak istiyoruz.

Kırlık kesimde çok çocuk dileğinde bulunulurken,

*"Bu gelinin on oğlu olsun
Beşi akıncı, beşi ikinci olsun
Akıncılar aksın götürsün
Ekinciler eksin götürsün
Gelin Hanım otursun yesin"* denir.

Gelinin iyi huylu, mazbut, geçimli ve uyumlu bir hanım olması için,

*"Sergende tarak
Kötü huyunu
Ananın evinde bırak"
"Dağa verip öz getirme
Ele varıp söz getirme"
"Bu gelinin adı ezme
Sokak sokak gezme"
"Derelerden öz toplama
Kapılardan söz toplama"*

"Eteğin belinde olsun
Süpürge elinde olsun"

"Ah kızım kocan yatmadan yatma
Kapıları gıcırdatma"

"Gelinin adı Fatma
Kaynananın yaptığını
Pat diye yere atma"

"Derelerde söğüt
Kızım bunlar sana
Büyük bir öğüt" denir.

Safranbolu Türkmenlerinde, Kastamonu yöresinden gelmiş erkek köçekler oynatılır. Bunların önden ve arkadan iki omuzlarında **ayna** bulunur. Fırfırlı elbise giyerler. Etekleri **üç** katlıdır. Entarileri **kırmızıdır**. Sünnet düğünlerinde de getirildikleri olur. Çalgılı düğünlere "**davul dövürmek**" denir.

Karakeçili Türkmenlerinde, "**elden ayaktan düşmüşler**" için "**Allah kurtardı**" denilir. Bunlar için fazla acı duyulmaz. Başka bir ölünün saklanmış suyu ile uzun süre yatalak olarak acı çekmiş hasta ölmesi için yıkanır. Ölünün çıktığı evin bütün suları dökülür. Ağır hastanın öleceği anlaşılır ise, evin eşiğinin önüne **Azrail'in kılıcını** yıkaması için su konur. Hastaya son nefesinde **zembem suyu** içilir. İnsan ölünce, ruhun "**kelebek**" biçiminde **uçup** gittiğine inanılır. O esnada odaya bir kelebek girecek olsa, ona saygı duyulur. "**Cenaze günü**", cenaze evinde yemek pişirilmez. Ölü için **yedi gün Kur'an-ı Kerim** okunur. Evvelce **çekilmiş tesbih** gibi ibadetler onun ruhuna teslim edilir.

Karakeçili Türkmenlerinde yaşayan su, ateş ve ağaç kültü uluğ Türkistan'ın Nakşibendi inançlı Türkmenlerinde de yaşamaktadır. Nakşibendi Türbesi'nin etrafında ziyarete gelen halk ailece piknik yapıyor. Buhara'da, bütün ünlü binalarda özellikle türbelerin önünde oldukça büyük havuzlar var. Nakşibendi Hazretlerinin türbesinin önünde ayrıca bir de su kuyusu var. Bu su niyetlenilerek halk tarafından içiliyor. Ayrıca türbenin etrafında halk **tavaf** edencesine toplu hâlde dönüyor. Türbenin önünde fevkâlade büyük, kökünden ayrılmış kuru bir **çınar ağacı** var. Halk, çınarı incitmeden ziyaret edip, ondan bir kıymık koparıyor. Burada bir de **hayrathâne** var. Adak adayan halk, adağını kesip buraya veriyor, burada temizlenip, pişirilip, halka ikram ediliyor. Türk-Türkmen halk gelenekleşmiş inanç uygulamalarında, toplu dinî merasimlerine bir şölen havası vermiştir. Anadolu'da da mevsimlik **bereket kutlamaları** ulu tepelerde, çay başlarında, kutlu kaya ve ağaç altlarında yapılır. Ulu makamların önünde ve içinde havuz bulundurulması "**su kültü**" ile ilgili olmalı. Bu geleneği Mezar-ı Şerif'de ve Türk Dünyasının daha birçok yerinde görüyoruz. Saf-

ranbolu'da, bütün konak ve evlerin havuzu vardır. İkinci katına kadar havuz çıkarılmıştır. Ayrıca cami, türbe, konakların ön cephelerinde, **ibrik resmi** oluşu da su kültürü ile ilgili olabilir. Birçok âyette cennet, altından su geçen mekân olarak anlatılmıştır. Birçok hattat besmele istifini ibrik olarak yapmıştır. Kezâ türbeye tavaf uygulaması, **adak etinin** topluca yenilmesi Karakeçili Türkmenlerinde de vardır.

Karakeçili Türkmenlerinde "**mavi/göy boncuk**" nazardan koruyucudur. Ayrıca "**mavi/göy göz**"ün tekin olmadığına, nazar edebileceğine inanılır. Bu inançlar sadece Karakeçililere değil, bütün Türk halklarına aittir. Muhtemelen "**Gök/Ulu Tanrı**" inancından kaynaklanmaktadır. Türk Dünyasında **Gök Medrese, Gök Mescit** sık rastlanan, göğün kutsiyeti inancından kaynaklanan bir isim almadır. Buhara'da "**Kukaldaş**" diye tanınan çok ünlü bir medrese vardır. Bazılarına göre, kelimenin aslı "**Gökaldaş**"dır. Nitekim Safranbolu'daki **Göveren Baba, Göge Eren Baba**'dır. Bazıları ise, bu ismin tahlilini **Göyeren=mavileşen, yeşeren**, olgunlaşmış ürün veren şeklinde yapmaktadırlar.

Karakeçili Türkmenlerinde de **tütsü yapmak** ve **koku çıkarmak** uygulaması vardır. Tütsü ve kokunun görünmeyen kötü güçlerin zararını önleyeceğine inanılır. Bu maksatla **üzerlik otu** yakılır. Koku çıkarmak için ise, **Cuma akşamları, kandil geceleri, arife günleri helva kavrulur, pişi kızartılır**. Konu-komşuya dağıtılır. Bunun **geçmişlerin ruhuna** gittiğine, onları mutlu ettiğine inanılır. Bu inancın uzantısı Altay Kamizmine kadar uzanmakta ruh ve Ata Ruhü inancına varmaktadır. Üzerlik otu, daha ziyâde geçmişte insan ve hayvanların yaşadığı organik artıkların bulunduğu ören yerlerde bitmektedir. İlginç olan husus, bu tür terkedilmiş harabeler "**kara iye**"lerin mekânı olarak bilinir ve tekin sayılmaz. Böyle bir ortamda yetişen bitkinin bu tür güçlerden koruyabilmiş olması, mahiyet itibariyle ortaklık arz etmektedir.

Taşkent-Özbekistan'da, pazar yeri gibi kalabalık ortamlarda çocuklar ellerindeki madenî kap içerisinde **buhurdanlık** tarzında duman çıkaran (ateş-kömür-tütsü) bir uygulama ile insanların yüzüne tutup, onları böylece kötülüklerden korumuş oldukları için onlardan paracıklar almaktadır. Aşkabat-Türkmenistan'da millî bayram yerlerinde resmî geçit kortejin önünden geçmeye başlamadan evvel, yaşlı bir zat elindeki büyük madenî kapla, dört bir yanına tütsü salarak, merasime katılanları tüt-süleyerek, korumaktadır.

Karakeçili Türkmenlerindeki bazı inanç ve uygulamaları Uluğ-Türkistan'ın Buhara bölgesi Türk-Türkmenleri ile karşılaştırmalar yaparak izah etmeye devam ediyorum. Bahaaddin Nakşibendi'nin dünya görüşlerini bize aktaran mihmandar "**Yüreğiniz Allah'da, kolunuz işte olsun**", "**Dilek sadece Allah'dan olur**", "**Kanaatkâr olmasını biliniz, kanaatkârlar isyankâr olmazlar**", "**Senden hareket, Allah'tan bereket**" diyordu. Bizi halk inançları incelemelerine sevkeden âmillerden birisi de,

geçmişte geliştirdiğimiz kültürün halk inançlarında yaşayan uzantılarını tesbit edip, bu bulgulardan hareketle, hurafesi daha az, ihtilâflarını gidermiş, kendisi ve çevresi ile barışık nesillere, yeni kültürel mayalanmalara katkıda bulunmaktadır. Çok kere Caferî inançlı Türklerde görüldüğü için **Ebulfezl Abbas**'ın kolunu simgelediği ifade edilen açık beş parmağın Nakşîlerde de görülmesi, bu halk ürününün tamamen bize ait olduğunu gösterir.

Karakeçili Türkmenlerinde, geçmişte türbelerde görülen **açık beş parmak sembolü**, şimdilerde kilim desenlerine yansımış, orada yaşamaktadır. Biz bu kilim motifini Erbil-Irak ve Tebriz-İran'da tesbit edip resimledik. Karakeçili kilim desenlerinde bu motif büyük ölçüde stilize edilmiştir. Buhara'da **Bahaaddin Nakşibendi**'yi ziyarete gelenler vasiyeti üzerine kendisinden evvel, annesini, babasını ve hocalarını ziyaret ediyorlar. Biz de Nakşibendi'nin 1318'de Karsı Arifan'da dünyaya gelmiş hocası **Said Muhammed**'i ziyaret ettik. Orada çok uzun bir sopanın ucunda parmakları açık madenî el ile Antalya Elmalı'da **Kaygusuz Abdal**'ın türbesinin kubbesi üzerinde gördüğümüz amblemin aynısını gördük. Gerek bu türbede ve gerekse Nakşibendi türbesinde halk türbenin duvarına ellerini sürüp, yüzlerini götürüyorlardı. Bu uygulama kırılık kesim Karakeçililerinde de vardır. Burada bize açık elin beş parmağı ile İslâm'ın beş farzını ifade ettiği anlatıldı.

Uluğ Türkistan'ın güney sınırında Mezar-ı Şerif şehrinde, Devlet Konukevi'nin bahçesinde, kutsal kabul edilen kurumuş bir ağaç ve ağacın dibindeki küçük kulübede bir yatır vardır. Türbede bir sopanın ucuna takılı madenî bir insan eli mevcuttur. Baş parmağı açık vaziyetteki elin içerisinde bazı âyetler yazılıdır. Türbenin duvarındaki resimde, **Hz. Ali**, atı Döldül'ün üzerinde temsilî olarak resmedilmiştir. Kutsal kabul edilen kuru ağacın devrilen kısmı da kutsal kabul edilip, itina ile muhafaza edilmektedir. Bu uygulamayı Sivas ve Tunceli yöresi Zaza ve Türkmenlerinde de görmekteyiz.

Safranbolu yöresi Türkmenleri toplu mevsimlik merasimler için Safranbolu'daki **"Hıdırlık Tepe"**ye çıkar. Halk evlerde hazırladığı **aşure**yi burada toplu hâlde yer. **Yağmur duası** için buraya çıkılır, burada **"Cuma namazlığı"** vardır. Bu yörenin Türkmenlerinde Kurban bayramında kurban kesmeye gücü yetmeyenlerde aşure pişirme geleneği vardır. Ayrıca kurban kesen aileler de aşure pişirirler. Aşure gönderilen tas veya tabağı aşureyi alan kimse yıkamadan iade eder. Pişirilen aşureye **yedi ayrı yiyecek**, bu arada kurutulmuş **kurban eti de** konulur ve aşure **yedi komşuya** dağıtılır. Halkın inancına göre, **Nuh'un gemilerinden** birisi bu yörededir. Nuh'un gemisinin, Nahçıvan'da, Hakkari'de ve Ağrı'da olduğu iddiaları da vardır.

Aşure ile ilgili inanç ve uygulamalar Karakeçili Türkmenlerinde de vardır. **"Aşure günü"** Hicrî takvimin **Muharrem ayının** onuncu günü yapılır. Aşure gü-

nünde oruç tutulur, fakirlere yardım edilir ve iyilik yapılır. "Aşure aşı" komşu ve akrabalara ikram edilir.

Helva, bayram akşamları ve ölümün yedisinde yapılır. Helva, "**acıyı dağıtmak**" için verilir. Ancak ölümün olduğu gün helva verilmmez. O gün sadece **ekmek** verilir. Baş sağlığına gelene "**güle güle**" denilir. Ancak "**yine buyur**" denilmez. Ölü evinden çıkmadan evvel, ölünün en yeni **ayakkabısı** muhakkak işlek bir yolun ağzına konur.

Helva kavurmak, Türk-Türkmen Dünyasında çok yaygın bir uygulamadır. Acının en yoğun olduğu gün bazı yörelerde ilk gün verilmmez. Kars'da, acının ilk gününde ikram edilen çaya **şeker** konulmaz. Türkmenistan'da cenaze evinde yapılan ikram tek tabakla bir defada verilir. Bu uygulama "**yine buyur**" denilmemesi inancında olduğu gibi, başka mefta olmasın diyedir. Ölünün ayakkabısı birçok yerde evin kapısının önüne konur. Bu daha çok en son giydiği ayakkabıdır. Fakirler bu pabuçları alırlar. Böylece o evde cenaze olduğu haberi verilmiş olur.

Safranbolu'yu anlatan Mustafa Sarı'nın ifadesine göre, eskiden Safranbolu'nun her evinde geyikler vardı. İç ve doğu Anadolu'da öküzlerin çift ve çubukla yaptığı işleri burada geyikler yaparmış. Sâir yerlerde **öküz boynuzunun** nazardan koruyucu fonksiyonunu burada **geyik dalları** yapmaktadır. **Göveren Baba**'ya, akşamdan sonra geyikleri ormandan gelir, Baba bunları sağar, sütünü fakir fukaraya dağıtırmış, ayrıca geyiklerin taşıdığı taş ile köprü yaptırmış. Bir gün halktan birisi geyikleri sağım hâlinde görür, Geyikli Baba sırrı saklamasını ister, gören şahıs sırrı saklamaz ve Geyikli Baba kayıp olur. Kayıp olmadan köy halkına, "**dördünüz beşiniz artmasın**" diye beddua eder. O gün bugündür Göveren köyünde köy hânesi **yedi** dahi olmamıştır.

Safranbolu Türkmenlerine göre, dünya bir **koç'un dalında (boynuzunda)**'dır. Bazılarına göre de, **sarı öküzün boynuzundadır**. Deprem olunca bu öküz boynuzunu sallamıştır. Korunmak için evin içinden hayatına (bahçesine) inilmektedir.

Safranbolu yöresi Türkmenlerinde, "**Beddem**" diye bilinen bir gün vardır. Yılda bir defa gelen bu günde dağdan canlı bir şey, odun, ot vs. getiren kimsenin peşisıra eve "**yılan**" gelir inancı vardır. O gün eve gelmesine inanılan yılandan korunmak için salıncak yapılır, sallanılır.

Kültürümüzde dağların yeri dâima açık, kapalı bir kutsiyet ihtiva etmiştir. Şiirimizde de yerini almıştır:

*"Dumanlı başları göklere ermiş
Yedi renk üstüne haneli dağlar
Sesim dağdan dağa yankılar verir
Nerede gönlümün maralı dağlar"*

Ev yılanı inancı Karakeçili Türkmenlerinde de vardır. Daha ziyâde eski yapı evlerde olur. Bu yılan ev halkına dokunmaz ve evi korur. Evdeki sütü içer. Bu konuyu bize anlatan Hatice Sarı "**Maşallah sütü sever**" derken, Erbil'de ev yılanını anlatan yaşlıca bir hatun, "**Mübarek ev halkına dokunmaz**" demişti. Ev yılanının kutsallığına inanılır. Ev halkı ondan çekinir, "**Mübarek ordan çekil, senden çekiniyorum**" der ise, yılan çekilip gidermiş. Evi koruyan yılanın çok kere evin eşininin altında yaşadığına inanılır. Karakeçililer de evin eşğinde oturmayı uygun bulmazlar.

Karakeçili Türklerinde, diğer Türk-Türkmen kesimlerinde olduğu gibi, yeni yapılan inşaatın duvar temelini "**kan akıtma**" geleneği vardır. İnanca göre, bu uygulama o hânenin korunmasını sağlar. Hayırlara vesile olur. Herkes gücü nisbetinde bir hayvan keser ve kanını inşaatın temelini akıtırken, etini başta inşaatın işçileri olmak üzere ikram eder. Uluğ Türkistan'ın güney bölgesinde Mezar-ı Şerif'de yaptırılmakta olan bir caminin temelini, elinin uğurlu olduğuna inanılan din ve devlet büyükleri kurban kanından sonra "**taş**" ve "**şeker**" atırlar. Taş, dâimiliği ve şeker de tatlılığı simgeliyordu.

Karakeçili Türkmen ulularının da bilhassa kırılık kesimde mezarlarına **adak bezi** bağlandığı görülmektedir. Eskiye nazaran azalmış olmasına rağmen halk niyet tutarak şerit hâlindeki bezleri türbedeki ağaç ve çalılıarın dallarına ve demir parmaklıklara bağlamaktadır. **Kansız kurban** kapsamına giren bu uygulama, Altay Türk inançlarından gelmektedir. Hâlâ Kamizm'de yaşamaktadır. Bütün Türk Dünyasında yaygın olan bu uygulama için, Uluğ Türkistan'ın Buhara şehrindeki Nakşibendi Hazretleri Türbesi'nin dış duvarına Arap ve Kiril harfleri ile "**İslâmiyete hurâfe katmayınız. Sadece Allah için dua edip ondan isteyiniz**" tarzında levha asılmış olmasına rağmen, halk çaput bağlamak suretiyle bu tür uygulamalara itibar etmektedir.

Gece türbenin yanından geçilmez. Türbenin geçeni çarpacağına inanılır. Bilhassa kadınlar gece geç saatlerde türbenin önünden geçmek zorunda kalır ise, güzergâhını değiştirip, dolaşarak uzaktan geçmeyi tercih eder. **Şimşirli Baba**'nın türbesi bu türdendir. Altay Kamizminde Şaman/Kamların mezarları ulu dağların tepelerinde, yol geçmeyen sapa yerlerde yapılır ve onlardan çarpmamaları için uzak durulur.

Karakeçili Türkmenlerinde de **sağ, soldan** hayırlı sayılır. İlk **sağ ayak** atılarak yürünür, giysiler ilkin **sağ kol** ve **sağ ayakla** giyilir. Gelin sandığına bahtı aydınlık olsun diye **ayna** konulur. Aynanın kırılması uğursuzluk sayılır, gece aynaya bakılmaz. İnsanların uğurlu veya uğursuzluğuna inanılır. Uğursuz insandan uzak durulur.

Sonuç

Karakeçili Türkmenleri üzerinde Türkiye'deki dağılma bölgelerine göre halk inançları itibariyle henüz yeterince karşılaştırmalar yapılamamış olmakla beraber, Siverek bölgesi Karakeçilileri, doğum, evlilik, ölüm gibi hayatın muhtelif dönemlerine ait çeşitli inançlar itibariyle dünya Türkmenliği ile aynılık göstermektedir. Su, toprak, ağaç, ateş kültleri Karakeçili Türkmenlerinde de yaşamaktadır.

Bildirimize girerken, "Kuzeybatı Anadolu Karakeçililerinden yaptığım derlemeler" tâbirini kullanmıştım. Prof. Dr. Yusuf Halaçoğlu, henüz bitmemiş olan arşiv tetkiki sonucu XVI. yüzyıla ait 250 Karakeçili cemaatı tespit ettiğini ve bunların Mardin, Birecik, Ankara, Kırşehir, Çorum, Sivas, Adana, Menteşe, Konya, Aydın, Kütahya, Bozok, Karaman, Teke'de bulduklarını belirlemiştir.

Giriş bölümümüzde ayrıca bölgeden yapmaya çalıştığımız yeni tesbitlerden bahsetmiştik. Bu seyahat münasebeti ile Urfa ve Siverek Karakeçili halk inançları ile yörenin Sünni Zazaları ve Arapça konuşan Türkmenlerine dair halk inancı tesbitleri yaptık. Aynı bir çalışmada bu tesbitleri karşılaştıracacağız.